Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2026/3925

1.9.2026

PRIPOROČILO SVETA

z dne 10. julija 2026

o ekonomski, socialni, strukturni in proračunski politiki ter politiki zaposlovanja Italije

(C/2026/3925)

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 ([1]) in zlasti člena 3(3) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij ([2]) ter zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Uredba (EU) 2024/1263 določa cilje okvira ekonomskega upravljanja, s katerim se želi spodbujati zdrave in vzdržne javne finance, z reformami in naložbami pa trajnostno in vključujočo rast in odpornost, ter preprečiti čezmerne javnofinančne primanjkljaje. Uredba določa, da Svet in Komisija izvajata večstranski nadzor v okviru evropskega semestra v skladu s cilji in zahtevami iz Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Evropski semester vključuje zlasti oblikovanje specifičnih priporočil za države in nadzor nad njihovim izvajanjem.

([1]) Uredba (EU) 2024/1263 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2024 o učinkovitem usklajevanju ekonomskih politik in večstranskem proračunskem nadzoru ter razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 (UL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([2]) Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011 ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(2) Komisija je 25. novembra 2025 sprejela mnenje o osnutku proračunskega načrta Italije za leto 2026. Na isti datum je Komisija na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja za leto 2026, v katerem je Italijo opredelila kot eno od držav članic, za katero bi bilo treba opraviti poglobljeni pregled. Sprejela je tudi priporočilo za priporočilo Sveta o ekonomski politiki euroobmočja, priporočilo za priporočilo Sveta o človeškem kapitalu v Evropski uniji ter predlog skupnega poročila o zaposlovanju za leto 2026, v katerem je analizirano izvajanje smernic za zaposlovanje in načel evropskega stebra socialnih pravic. Svet je priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja ([3]) sprejel 21. aprila 2026, skupno poročilo o zaposlovanju in priporočilo o človeškem kapitalu pa 9. marca 2026.

(3) Komisija je 29. januarja 2025 objavila kompas za konkurenčnost, tj. strateški okvir, katerega cilj je v naslednjih petih letih povečati svetovno konkurenčnost Unije. V njem so opredeljeni trije nujni elementi preobrazbe za trajnostno gospodarsko rast: inovacije, razogljičenje in konkurenčnost ter varnost. Kompas za konkurenčnost je od objave podlaga za delo v okviru evropskega semestra, s čimer zagotavlja, da so ekonomske politike držav članic skladne s strateškimi cilji EU, ter ustvarja enoten pristop k ekonomskemu upravljanju, ki spodbuja trajnostno rast, inovacije in odpornost po vsej Uniji.

(4) Evropski semester za usklajevanje ekonomskih politik se v letu 2026 nadalje razvija skupaj z zaključno fazo izvajanja Mehanizma za okrevanje in odpornost ([4]). Načrti za okrevanje in odpornost so bili skupaj s financiranjem kohezijske politike bistveni za uresničevanje prednostnih nalog politike v okviru evropskega semestra, saj so morali učinkovito obravnavati vse ali pomemben del izzivov, opredeljenih v zadevnih specifičnih priporočilih za države, izdanih v nedavnih ciklih, programi, ki se financirajo iz evropske kohezijske politike, pa so morali upoštevati specifična priporočila za države. Ker se Mehanizem za okrevanje in odpornost bliža koncu svoje življenjske dobe, je še vedno bistveno, da se ohranijo in nadgradijo reforme in naložbe, ki se izvajajo z njegovo podporo, zlasti tiste, ki prispevajo k obravnavi izzivov, opredeljenih v specifičnih priporočilih za države.

(5) Komisija je 3. junija 2026 objavila poročilo o državi za Italijo za leto 2026. V njem je ocenila napredek Italije pri izvajanju specifičnih priporočil za državo za leto 2025 ter izvajanje načrta za okrevanje in odpornost v Italiji. Na podlagi te analize so bili v poročilu o državi opredeljeni najbolj pereči izzivi, s katerimi se sooča Italija. V njem je bil tudi ocenjen napredek Italije pri izvajanju evropskega stebra socialnih pravic, pa tudi pri doseganju krovnih ciljev Unije glede zaposlovanja, spretnosti ter zmanjševanja revščine in socialne izključenosti ter ciljev trajnostnega razvoja ZN.

([3]) UL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.
([4]) Uredba (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost (UL L 57, 18.2.2021, str. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(6) Komisija je za Italijo opravila poglobljeni pregled v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011. Glavne ugotovitve ocene makroekonomskih ranljivosti za Italijo, ki so jo pripravile službe Komisije za namene navedene uredbe, so bile objavljene 20. maja 2026 ([5]). Komisija je 3. junija 2026 ugotovila, da v Italiji obstajajo makroekonomska neravnotežja. Italija se zlasti sooča z ranljivostmi, povezanimi z visokim javnim dolgom in šibko rastjo produktivnosti, ki imajo čezmejni pomen in so še vedno prisotne, zato nadaljnje in učinkovito izvajanje reform in naložb, ki spodbujajo rast, skupaj s preudarno fiskalno naravnanostjo ostaja ključno za zmanjšanje teh ranljivosti. Javni dolg kot delež BDP se je po pandemiji zmanjšal, vendar se je v letih 2024 in 2025 povečal zaradi upočasnitve nominalne rasti BDP, zapoznelega učinka davčnih dobropisov za prenovo stanovanj iz prejšnjih let in še vedno znatnih javnofinančnih primanjkljajev. Delež javnega dolga naj bi se v letih 2026 in 2027 še naprej povečeval. Produktivnost dela se je v zadnjem času zmanjšala, okrevanje pa naj bi bilo v obdobju 2026–2027 skromno, kar bo še naprej omejevalo potencialno rast BDP in s tem oviralo zmanjšanje deleža javnega dolga. Banke so znatno izboljšale kakovost in dobičkonosnost svojih sredstev ter zmanjšale svoje nedonosne kredite, vendar je visoka povezava med državami in bankami še vedno zaskrbljujoča, saj imajo banke visok delež domačega javnega dolga v svojih sredstvih, zlasti za manj pomembne institucije in zadružne banke. Trg dela se še naprej izboljšuje, vendar se zdi, da potencial delovne sile ni v celoti izkoriščen. Sprejeti so bili ukrepi za odpravo dolgotrajnih ranljivosti, vendar se kljub nedavnim obsežnim reformnim ukrepom produktivnost še ni znatno povečala. V prihodnje ostaja nadaljnje in učinkovito izvajanje reform in naložb, ki spodbujajo rast, skupaj s preudarno fiskalno naravnanostjo ključnega pomena za izboljšanje rasti produktivnosti in zmanjšanje deleža javnega dolga v BDP.

(7) Svet je 21. januarja 2025 na podlagi ocene in priporočila Komisije sprejel priporočilo, v katerem je potrdil nacionalni srednjeročni fiskalno-strukturni načrt Italije ([6]). Načrt zajema obdobje 2025–2029 in predstavlja fiskalno prilagoditev skozi sedem let. Svet je priporočil naslednje najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov: 1,3 % v letu 2025, 1,6 % v letu 2026, 1,9 % v letu 2027, 1,7 % v letu 2028 in 1,5 % v letu 2029, ki ustrezajo najvišjim kumulativnim stopnjam rasti, izračunanim glede na izhodiščno leto 2023, v višini - 0,7 % v letu 2025, 0,9 % v letu 2026, 2,8 % v letu 2027, 4,6 % v letu 2028 in 6,2 % v letu 2029. V letih 2025–2026 te najvišje stopnje rasti očiščenih odhodkov sovpadajo s korektivno potjo, kot jo je v skladu s členom 126(7) PDEU priporočil Svet 21. januarja 2025 za odpravo čezmernega primanjkljaja ([7]). Na podlagi ocene Komisije o učinkovitih ukrepih z dne 3. junija 2026 ([8]) je postopek v zvezi s čezmernim primanjkljajem za Italijo začasno zadržan.

(8) Vojna agresija Rusije proti Ukrajini in njene posledice pomenijo eksistencialni izziv za Evropsko unijo. Komisija je države članice pozvala, naj zaprosijo za usklajeno aktivacijo nacionalne odstopne klavzule v okviru Pakta za stabilnost in rast, da bi podprla prizadevanja EU za hitro in znatno povečanje obrambnih odhodkov ([9]), Evropski svet pa je ta predlog pozdravil 6. marca 2025. Države članice lahko še vedno kadar koli do leta 2028 zaprosijo za aktivacijo nacionalne odstopne klavzule, če izpolnjujejo merila iz člena 26 Uredbe (EU) 2024/1263.

([5]) SWD(2026) 139 final.

([6]) Priporočilo Sveta z dne 21. januarja 2025 o potrditvi srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta Italije (UL C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([7]) Priporočilo Sveta za odpravo čezmernega primanjkljaja v Italiji, sprejeto 21. januarja 2025. Vsi dokumenti v zvezi s postopkom v zvezi s čezmernim primanjkljajem v Italiji so na voljo na spletni strani: Italija – Gospodarstvo in finance – Evropska komisija.

([8]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki – Evropski semester 2026 – pomladanski sveženj (COM(2026) 200 final).

([9]) Sporočilo Komisije Upoštevanje večjih obrambnih izdatkov v okviru Pakta za stabilnost in rast (Bruselj, C(2025) 2000 final z dne 19. marca 2025).

(9) Italija je 30. aprila 2026 predložila letno poročilo o napredku za leto 2026 ([10]) v zvezi z upoštevanjem priporočenih najvišjih stopenj rasti očiščenih odhodkov, izvajanjem sklopa reform in naložb, na katerih temelji podaljšanje prilagoditvenega obdobja, ter izvajanjem reform in naložb v odziv na glavne izzive, opredeljene v specifičnih priporočilih za državo v okviru evropskega semestra. Letno poročilo o napredku odraža tudi polletno poročanje Italije o napredku pri izvajanju načrta za okrevanje in odpornost v skladu s členom 27 Uredbe (EU) 2021/241. Poročilo o ukrepih, sprejetih v okviru postopka v zvezi s čezmernim primanjkljajem, je vključeno v letno poročilo o napredku.

(10) Realna rast BDP je leta 2025 znašala 0,5 %, inflacija po HICP pa 1,7 %. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi realni BDP v letu 2026 zrasel za 0,5 %, v letu 2027 pa za 0,6 %, inflacija po HICP pa naj bi znašala 3,2 % v letu 2026 in 1,8 % v letu 2027.

(11) Na podlagi podatkov, ki jih je zagotovil Eurostat ([11]) se je primanjkljaj sektorja država v Italiji zmanjšal s 3,4 % BDP v letu 2024 na 3,1 % BDP v letu 2025, primarni presežek pa se je povečal z 0,5 % BDP na 0,8 % BDP v letu 2025. Na podlagi ukrepov politike, znanih do presečnega datuma napovedi, je v pomladanski napovedi Komisije 2026 v letih 2026 in 2027 predviden primanjkljaj v višini 2,9 % BDP. Zmanjšanje primanjkljaja v letu 2026 odraža predvsem nižjo porabo za davčne dobropise za prenovo stanovanj, medtem ko se pričakuje, da bodo druge postavke odhodkov, vključno z javnimi naložbami, še naprej naraščale skupaj s prihodki od davkov.

(12) Glede na ocene Komisije je bila fiskalna naravnanost ([12]), ki vključuje nacionalno financirane odhodke in odhodke, ki jih financira EU, v letu 2025 restriktivna in je znašala 0,3 % BDP. V letih 2026 in 2027 naj bi bila restriktivna, in sicer v višini 0,3 % BDP v letu 2026 in v višini 0,5 % BDP v letu 2027.

(13) Na podlagi podatkov, ki jih je zagotovil Eurostat ([13]), se je dolg sektorja država v Italiji povečal s 134,7 % BDP konec leta 2024 na 137,1 % BDP konec leta 2025. Povečanje deleža dolga v letu 2025 odraža predvsem znatne potrebe po izposojanju, povezane z zapoznelim denarnim učinkom davčnih dobropisov za prenovo stanovanj, ki so vplivali na primanjkljaje iz prejšnjih let. Na podlagi ukrepov politike, znanih na presečni datum napovedi, pomladanska napoved Komisije 2026 predvideva, da se bo delež javnega dolga v BDP do konca leta 2026 povečal na 138,5 %, do konca leta 2027 pa še dodatno na 139,2 %. Povečanje v letih 2026 in 2027 je predvsem posledica zapoznelega denarnega učinka davčnih dobropisov za prenovo stanovanj, medtem kot učinek zmanjšanja dolga primarnega presežka ostaja omejen.

(14) Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 so skupni obrambni odhodki sektorja država v Italiji v letu 2025 znašali 1,3 % BDP, leta 2026 pa naj bi znašali 1,2 % BDP ([14]).

([10]) Letna poročila o napredku za leto 2026 so na voljo na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en?prefLang=sl.

([11]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2026.

([12]) Fiskalna naravnanost je opredeljena kot merilo spremembe osnovnega proračunskega položaja sektorja država na letni ravni. Cilj te naravnanosti je oceniti gospodarsko spodbudo, ki izhaja iz fiskalnih politik, tako tistih, ki se financirajo na nacionalni ravni, kot tistih, ki se financirajo iz proračuna EU. Fiskalna naravnanost se meri kot razlika med (i) srednjeročno potencialno rastjo in (ii) spremembo primarnih odhodkov brez diskrecijskih ukrepov na strani prihodkov, vključno z odhodki, ki se financirajo z nepovratno podporo (nepovratnimi sredstvi) v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost ter drugih skladov Unije.

([13]) Eurostat, Kazalniki eura z dne 22. aprila 2026.

([14]) Natova opredelitev odhodkov za obrambo se razlikuje od opredelitve COFOG. Poleg tega bi lahko prišlo do razlik zaradi časa evidentiranja izdatkov, zlasti kar zadeva vojaško opremo, saj Nato pri poročanju ne upošteva pravil nacionalnih računov za čas evidentiranja.

(15) Unija se še naprej sooča s tveganji motenj v oskrbi z energijo in povečane nestanovitnosti cen, ki jih še zaostrujejo geopolitične napetosti, ki vplivajo na svetovne trge nafte in plina. Izkušnje iz energetske krize v obdobju 2022–2023 so pokazale, da splošni ukrepi, ki niso ciljno usmerjeni, povzročajo velike fiskalne stroške ter so socialno in gospodarsko neučinkoviti. Italija je od izbruha vojne na Bližnjem vzhodu februarja 2026 sprejela ukrepe fiskalne politike za ublažitev učinka visokih cen energije na gospodinjstva in podjetja ([15]). Ti vključujejo neciljno znižanje trošarin na goriva, ki poteče 22. maja 2026, in davčni dobropis, namenjen podjetjem v cestnem prevozu, ribištvu in kmetijstvu, ki poteče 31. maja 2026. Glede na pomladansko napoved Komisije 2026 naj bi v letu 2026 fiskalni stroški teh ukrepov znašali približno 0,1 % BDP. Če bi ti ukrepi veljali do konca leta 2026, bi po ocenah Komisije njihovi fiskalni stroški v letu 2026 znašali 0,3 % BDP.

(16) Po izračunih Komisije so se očiščeni odhodki v Italiji povečali za 1,5 % v letu 2025 in zmanjšali kumulativno za 0,6 % v letih 2024 in 2025. Rast očiščenih odhodkov v letu 2025 je nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar na letni ravni pomeni odstopanje v višini 0,1 % BDP. Če se upoštevata leti 2024 in 2025 skupaj je kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov rahlo nad priporočeno najvišjo stopnjo rasti, kar kumulativno ustreza odstopanju v višini manj kot 0,1 % BDP.

(17) Po izračunih Komisije naj bi se očiščeni odhodki v Italiji povečali za 1,4 % v letu 2026, v letih 2024, 2025 in 2026 pa kumulativno za 0,8 %. Rast napovedanih očiščenih odhodkov v letu 2026 je pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti. Če se upoštevajo leta 2024, 2025 in 2026 skupaj, naj bi bila tudi kumulativna stopnja rasti očiščenih odhodkov pod priporočeno najvišjo stopnjo rasti.

(18) Priporočilo o potrditvi srednjeročnega načrta Italije določa sklop reform in naložb, na katerih temelji podaljšanje prilagoditvenega obdobja, ter časovni razpored za njihovo izvajanje. Komisija ob upoštevanju informacij, ki jih je Italija predložila v svojem letnem poročilu o napredku, ugotavlja, da se zdi, da izvajanje ključnih korakov teh reform in naložb, ki bi jih bilo treba dokončati do 30. aprila 2026, na splošno poteka po načrtu. Kar zadeva ključni korak, ki bi moral biti izveden do četrtega četrtletja leta 2025 in se nanaša na povečanje javnofinančnih odhodkov za raziskave in razvoj (R&D), merjenih z odhodki za raziskave in razvoj v smislu BIRR kot delež BDP, se zadnji razpoložljivi statistični podatki Eurostata nanašajo na leto 2024. Vendar predhodne ocene italijanskih organov kažejo, da naj bi odhodki za raziskave in razvoj v smislu BIRR leta 2025 dosegli 0,59 % BDP, kar kaže, da je doseganje cilja očitno na dobri poti. Komisija meni, da je Italija na splošno zadovoljivo izpolnila svoje zaveze ([16]).

(19) Kljub strukturnim ukrepom, izvedenim v zadnjih letih, se italijanski davčni sistem še vedno v veliki meri opira na obdavčitev dela, ki največ prispeva k deležu davkov v BDP, ki je nad povprečjem EU. Davčni primež za samske osebe, ki zaslužijo povprečno plačo, je nad povprečjem EU, za osebe z nizkimi plačami pa pod njim, obe vrednosti pa sta se leta 2025 rahlo povečali. Zaradi posebnih režimov za samozaposlene in vse večje uporabe začasne pavšalne obdavčitve dohodkov fizičnih oseb je davčni sistem zelo zapleten, njegova progresivnost je oslabljena in na ta način prihaja do erozije davčne osnove, kar povzroča znatno izgubo prihodkov. Poleg tega so kljub znatnemu zmanjšanju okolju škodljive subvencije še vedno visoke, prav tako pa se v veliki meri uporabljajo davčni izdatki, vključno z DDV. Na splošno bi nadaljnja preusmeritev davčne obremenitve dela na druge, premalo izkoriščene vire prihodkov, ki manj škodijo rasti, pripomogla k povečanju gospodarskega potenciala. Poleg tega bi lahko preoblikovanje obdavčitve vozil tako, da bi ta natančno odražala emisije CO2, zlasti v močno prometno obremenjenih mestih, pripomoglo k financiranju infrastrukture za trajnostno mobilnost ter zmanjšanju velike odvisnosti od cestnega prometa. Kljub nedavni reformi še vedno obstaja manevrski prostor za zmanjšanje davčnih ugodnosti za službena vozila z motorji z notranjim zgorevanjem. Nazadnje, davčne utaje so še vedno visoke, zlasti pri DDV in med samozaposlenimi delavci, kljub ambicioznim protiukrepom, sprejetim v zadnjih letih, tudi v okviru načrta za okrevanje in odpornost. Podatki davčne uprave za prvih pet mesecev leta 2026 kažejo nekaj pozitivnih rezultatov. Hkrati obstaja tveganje, da bodo nedavni ukrepi, podobni davčnim amnestijam, kontraproduktivni v smislu izpolnjevanja davčnih obveznosti.

([15]) To odraža stanje na presečni datum pomladanske napovedi Komisije 2026 (4. maj 2026).

([16]) Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropski centralni banki, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru, Odboru regij in Evropski investicijski banki – Evropski semester 2026 – pomladanski sveženj (COM(2026) 200 final).

(20) Katastrske vrednosti še niso sistematično približane tržnim vrednostim. Vendar se je Italija v svojem srednjeročnem fiskalno-strukturnem načrtu zavezala, da bo posodobila katastrske vrednosti za nepremičnine, ki še niso vključene v register, in za stavbe, ki so izkoristile ukrepe iz javnih shem za energetsko učinkovitost in/ali prenovo stanovanj. Glavna prebivališča so oproščena periodične obdavčitve premoženja za skoraj vse vrste nepremičnin. Zaradi tega so prihodki od premoženja na lokalni ravni nizki, tudi v mestih, ki se spoprijemajo z izzivi glede cenovne dostopnosti stanovanj. V približno desetini italijanskih provinc stroški najema kljub reguliranim najemninam predstavljajo več kot tretjino povprečnih plač. Delež socialnih stanovanj je v Italiji nizek, javni stanovanjski fond pa omejen, pri čemer so čakalne dobe dolge. Italijo zaznamujeta tudi velik delež nenaseljenih stanovanj in velika razširjenost kratkoročnih najemov. Odgovornosti so razdeljene med nacionalno in podnacionalno upravo, celovitega nacionalnega okvira za usklajevanje pa ni. Nezadostna strukturna sredstva so dodatno omejila učinkovitost stanovanjske politike. Vlada je nedavno sprejela uredbo Piano Casa, vendar sta njeno vrednotenje in izvajanje še v zelo zgodnji fazi.

(21) V prihodnjih letih naj bi bile javne finance pod znatnim fiskalnim pritiskom, vključno z naraščajočimi stroški, povezanimi z demografskimi spremembami. Znaten delež javnih sredstev zlasti odteka za starostne pokojnine in stroške servisiranja dolga, kar omejuje fiskalni manevrski prostor za druge prednostne naloge. Javne naložbe so se v primerjavi z ravnmi pred pandemijo znatno povečale, tudi ob podpori Mehanizma za okrevanje in odpornost. Hkrati so se odhodki, namenjeni nekaterim področjem politik, ki spodbujajo rast, vključno z izobraževanjem in zdravjem, kot delež skupne porabe v primerjavi z letom 2019 zmanjšali. Novi pravni okvir od ministrstev zahteva, da v skladu z zavezami iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta opravijo podrobno oceno politik porabe v okviru novih načrtov za analizo in oceno porabe. Za izboljšanje učinkovitosti in kakovosti javnofinančnih odhodkov v Italiji bo ključno temeljito izvajanje novega okvira ocene, čemur bodo morali slediti učinkoviti ukrepi politike na podlagi rezultatov ocene.

(22) Italija je ena od držav članic z najstarejšim prebivalstvom, najnižjo stopnjo rodnosti in nadpovprečno starostjo prvorodnic. Beg možganov se nadaljuje, saj številni mladi, visoko usposobljeni prebivalci iščejo boljše priložnosti v tujini, Italija pa ima težave pri privabljanju in obdržanju talentov. Krčenje delovno sposobnega prebivalstva še poslabšuje vztrajno nizka udeležba žensk in mladih na trgu dela. Čeprav bi lahko dobro upravljane zakonite migracije ublažile kratkoročne do srednjeročne učinke demografskega upada, bi moral bolj celosten in strukturen pristop presegati finančne spodbude in bi s stabilnimi delovnimi mesti ter politikami zaposlovanja ustvarjal podporno okolje za starševstvo ter vključeval tudi sprejetje širših ukrepov za povečanje delovne aktivnosti žensk in mladih ter za privabljanje in zadržanje visokokakovostnih talentov. Predvideva se, da se bodo odhodki, povezani s staranjem prebivalstva, povečali, kar bo obremenilo javne finance. Kljub pokojninski reformi iz leta 2011 se zlasti pričakuje, da se bodo odhodki za pokojnine v razmerju do BDP srednjeročno še povečali zaradi demografskih trendov, vključno z višanjem koeficienta starostne odvisnosti starih, in učinka shem predčasnega upokojevanja, ki so bile uvedene leta 2019 in prenovljene v preteklih letih, čeprav so se te postopoma zmanjševale in leta 2026 niso bili obnovljene. Zakon o proračunu za leto 2026 je uvedel ukrepe za spodbujanje udeležbe v shemah dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki lahko prispevajo tudi k izboljšanju ustreznosti pokojnin, saj dopolnjujejo pokojnine iz javnega sistema. Vendar udeležba za zdaj ostaja omejena (38,3 % delovne sile), pri čemer je le 29 % udeleženih mlajših od 40 let, udeležba samozaposlenih pa je minimalna. Hkrati je delno ponovno vzpostavljena samodejna povezava med upokojitveno starostjo in pričakovano življenjsko dobo, medtem ko je zamrznitev trimesečnega zvišanja omejena le na nekatere kategorije delavcev. Ukrepe za zagotovitev vzdržnosti pokojninskega sistema je mogoče dopolniti z ukrepi za lažje ohranjanje vključenosti na trgu dela v poznejših življenjskih obdobjih, tudi z uvedbo prožnih ureditev dela in politik upravljanja, prilagojenih starosti.

(23) Sistematično, smiselno in pravočasno vključevanje lokalnih in regionalnih organov, socialnih partnerjev, civilne družbe in drugih ustreznih deležnikov je še vedno bistvenega pomena, da se zagotovi široko prevzemanje odgovornosti za uspešno izvajanje instrumentov Unije za financiranje, pa tudi v okviru evropskega semestra.

(24) Pri izvajanju programov kohezijske politike, ki vključuje podporo iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR), Evropskega socialnega sklada plus in Sklada za pravični prehod (SPP), Italija ostaja pod povprečjem EU, in sicer kar zadeva izbiro projektov in tudi plačila. Pomembno je pospešiti prizadevanja za zagotovitev hitrega izvajanja naložb, hkrati pa čim bolj povečati njihov učinek na terenu. Italija se še naprej spoprijema z izzivi pri izvajanju zaradi slabe upravne zmogljivosti, počasnega izvajanja infrastrukturnih projektov ter slabega usklajevanja med osrednjo in regionalno ravnjo ter drugimi ravnmi države, zlasti na nekaterih področjih politike z deljeno odgovornostjo. Ti izzivi ovirajo napredek na področju zaposlovanja, spretnosti in socialne vključenosti, hkrati pa zavlačujejo naložbe v okviru platforme za strateške tehnologije za Evropo ali v cenovno dostopna in trajnostna stanovanja. Poleg tega mora Italija pospešiti izvajanje SPP, saj morajo biti sredstva izplačana do konca leta 2026. Bistveno je zagotoviti, da se nove naložbe, ki jih je Italija opredelila pri vmesnem pregledu skladov kohezijske politike, zlasti tiste, ki so povezane s petimi prednostnimi nalogami, opredeljenimi v uredbi o vmesnem pregledu ([17]), izvedejo hitro in učinkovito.

(25) Italija se spoprijema z več izzivi na področju raziskav in inovacij, rasti podjetij in nebančnega financiranja, industrijske strategije, javne uprave, pravosodja ter konkurence. Prav tako se spoprijema z izzivi na področju prilagajanja podnebnim spremembam, energetskega sektorja ter sektorja za ravnanje z odpadki in gospodarjenje z vodo, pa tudi trga dela, spretnosti, izobraževanja in zdravstva.

(26) Produktivnost in potencial rasti Italije ovirajo omejene javne in zasebne naložbe v raziskave in razvoj. V primerjavi z drugimi državami članicami EU je javna podpora inovacijam kljub nedavnemu povečanju v Italiji manj celovita in velikodušna, zato bi ji koristili bolj strateško razporejanje sredstev in javno-zasebno sodelovanje v skladu z zavezami iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta. Načrt za okrevanje in odpornost ter skladi kohezijske politike EU vključujejo več pobud za podporo sodelovanju med podjetji in akademskimi krogi, ki so še vedno razdrobljene in nimajo usklajenega nacionalnega upravljanja. Javno naročanje inovativnih rešitev, ki je trenutno omejeno na obrambni in zeleni sektor, bi lahko imelo pomembno vlogo pri razvoju trgov za zagonska podjetja, hkrati pa bi povečalo učinkovitost javnofinančnih odhodkov. Kljub določenemu povečanju leta 2025 ima univerzitetni sistem omejena sredstva, pri čemer Italija med državami OECD beleži eno najnižjih ravni odhodkov za univerze. Poleg tega imajo univerze in raziskovalci še naprej omejene spodbude za izvajanje dejavnosti izkoriščanja raziskav in prenosa tehnologije. Poklicne poti na področju raziskav so počasne in nepredvidljive. Reforma, sprejeta leta 2025, je povečala število kratkoročnih pogodbenih oblik za raziskovalce, ki ne omogočajo redne zaposlitve, kar lahko dodatno negativno vpliva na poklicno pot raziskovalcev. Hkrati je Italija z zakonom o proračunu za leto 2026 uvedla izredni načrt zaposlovanja, ki bi moral podpreti ustvarjanje nekaterih dodatnih stalnih delovnih mest. Vendar je potrebno boljše dolgoročno načrtovanje zaposlovanja in sprejetje ukrepov za pospešitev poklicnih poti raziskovalcev. Čeprav se uradi za prenos tehnologije izboljšujejo, so še vedno razmeroma majhnega obsega in nimajo ustreznih človeških in finančnih virov, da bi podprli pretvorbo rezultatov raziskav v nove poslovne priložnosti, zato bi bilo treba okrepiti tudi sinergije z vlagatelji tveganega kapitala. Akt o strateški politiki za obdobje 2026–2028 o povečanju znanja in prenosu tehnologije bi, ko bo sprejet, predstavljal pomemben korak naprej zahvaljujoč opredelitvi ključnih prednostnih nalog in strateških usmeritev ukrepanja.

([17]) Uredba (EU) 2025/1914 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 18. septembra 2025 o spremembi uredb (EU) 2021/1058 in (EU) 2021/1056 glede posebnih ukrepov za obravnavanje strateških izzivov v okviru vmesnega pregleda.

(27) Šibka rast produktivnosti v Italiji je morda odraz strukturnih omejitev, povezanih z razmeroma omejenim deležem dodane vrednosti, ki jo ustvarjajo velika podjetja, ter s prevlado mikro in malih podjetij, ki so pogosto družinsko vodena in premalo uporabljajo profesionalne prakse upravljanja, kar ovira inovativnost in produktivnost. Davčne politike, kot sta poenostavljena davčna ureditev s pavšalnimi plačili za mikropodjetja in ugodna davčna obravnava podedovanih podjetij (ob obvezni ohranitvi nadzora pet let), odvračajo od konsolidacije in rasti. Italiji bi zato koristilo spodbujanje širitve zagonskih podjetij ter združevanja malih in srednjih podjetij (MSP), in sicer z odpravo regulativnih in davčnih ovir, spodbujanjem vključevanja zunanjih strokovnih upravljavcev, izpopolnjevanjem za vodstvene delavce ter krepitvijo inovacij in dostopa do kapitalskih trgov. Na nekaterih od teh področij so bili narejeni koraki v pravo smer, na primer z izvajanjem t. i. „Legge Capitali“, nedavnim sprejetjem letnega zakona za MSP in delegiranega akta za reformo zagonskih in inovativnih MSP. Visoki domači prihranki Italije, ki predstavljajo ključno gospodarsko moč, bi lahko imeli večjo vlogo pri financiranju rasti in inovacij, če bi bili bolje mobilizirani, s čimer bi prispevali k širitvi podjetij. Kapitalske trge v Italiji bi bilo treba še dodatno razviti ter povečati njihovo globino in likvidnost s podpiranjem povpraševanja, ter spodbujanjem novih uvrstitev delnic v trgovanje in izdajanja podjetniških obveznic. Nedavno sprejeta reforma kapitalskih trgov in prava gospodarskih družb je korak v pravo smer. Obstoječe jamstvene sheme in spodbude bi bilo mogoče preusmeriti tako, da bi dajale prednost povpraševanju po instrumentih kapitalskega trga in ga podpirale. Dostop do nebančnega financiranja je za inovativna podjetja še vedno posebej omejen, saj je kapitalski trg, zlasti domači trg tveganega kapitala, še vedno premalo razvit, čeprav raste. To je zlasti posledica omejene prisotnosti institucionalnih in korporativnih vlagateljev ter omejenih možnosti izstopa. Čeprav je vzpostavljenih več pobud, ki podpirajo razvoj tveganega kapitala in zasebnega kapitala, bi bilo treba nadaljnja javna prizadevanja osredotočiti na tržne segmente v zgodnjih fazah in bolj tvegane tržne segmente ter na privabljanje in mobilizacijo institucionalnih vlagateljev z uporabo finančnih instrumentov in struktur skladov z ustreznimi elementi za zmanjševanje tveganja. S povečanjem sposobnosti domačih institucionalnih vlagateljev, kot so pokojninski skladi in zlasti zavarovalnice, za vlaganje v razrede sredstev z daljšim naložbenim obdobjem bi lahko izboljšali dostop do nebančnega financiranja.

(28) Za Italijo je še naprej značilna stagnirajoča produktivnost, kar odraža tudi velike razlike med severnimi in južnimi regijami. Podjetja na jugu zaradi svoje manjše povprečne velikosti in osredotočenosti na tradicionalne sektorje negativno prispevajo k produktivnosti, infrastrukturni primanjkljaji pa omejujejo konkurenčnost. Italiji bi koristila industrijska strategija, ki temelji na inovacijah, da bi usmerjala sredstva v sektorje in tehnologije z visoko dodano vrednostjo ter spodbujala razvoj juga, zlasti z namenjanjem sredstev manj razvitim regijam in osredotočanjem na strateške sektorje. Čeprav je bela knjiga „Made in Italy 2030“ prvi korak k opredelitvi industrijske strategije, izvajanje jasnih ukrepov politike in oblikovanje strukture upravljanja za industrijsko politiko ostajata izziv. 18 proizvodnim verigam (Filiere produttive), opredeljenim v beli knjigi, bi koristila strateška usmeritev, ki bi imela večji poudarek na sektorjih z visoko dodano vrednostjo in bi bila bolj teritorialno usmerjena, da javna prizadevanja ne bi bila neselektivna in neučinkovita. V skladu s ciljem srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta so potrebna dodatna prizadevanja za racionalizacijo in stabilizacijo več kot 2 700 nacionalnih in regionalnih spodbud ter za namenitev ad hoc sredstev južnim regijam. Industrijski strategiji bi koristilo boljše usklajevanje z načrtovanjem naložb v infrastrukturo in raziskave, skupaj z uporabo lokalno usmerjenih kombinacij politik (npr. spodbud, prostorskega načrtovanja in razvoja infrastrukture) za spodbujanje industrijske rasti in strukturne preobrazbe, zlasti v južnih regijah. Nazadnje bodo potrebna stalna prizadevanja za odpravo trajne infrastrukturne vrzeli v Italiji med severnimi in južnimi regijami, zlasti z dokončanjem obsežnih projektov, začetih v okviru načrta za okrevanje in odpornost ter kohezijske politike, s poudarkom na dostopu do industrijskih območij in izboljšanju povezljivosti na zadnjem delu poti. Pozornost je treba nameniti tudi cestni in pristaniški infrastrukturi ter multimodalnim logističnim vozliščem, skupaj s sprejetjem večletne in multimodalne prometne strategije.

(29) Italija je dosegla opazen napredek pri izboljšanju učinkovitosti javne uprave in prizadevanjih za poenostavitev, k temu so prispevale tudi reforme in naložbe v okviru načrta za okrevanje in odpornost. Toda možnosti za nadaljnje izboljšave je še veliko. Medtem ko 41 % italijanskih podjetij poroča, da niso zadovoljna (v primerjavi s 24-odstotnim povprečjem EU), se je delež državljanov in državljank, ki menijo, da so postopki javne uprave zapleteni in obremenjujoči, od leta 2023 zmanjšal za 14 odstotnih točk, s čimer se je Italija na splošno uskladila s povprečjem EU (Italija 39 %; EU 38 % leta 2025). Čeprav je bil dosežen določen napredek, tudi po zaslugi načrta za okrevanje in odpornost, bi bilo pomembno še okrepiti interoperabilnost ter uporabo vseh platform, da se izboljšajo upravljanje človeških virov, usposabljanje in zaposlovanje javnih uslužbencev. Koristili bi tudi spodbujanje horizontalne in vertikalne mobilnosti, nadaljnje spodbujanje ocenjevanja uspešnosti in poklicnega napredovanja, nadaljnja krepitev izpopolnjevanja in preusposabljanja ter spodbujanje enakosti in vključevanja na vseh ravneh uprave, skladno z zavezami iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta. Italija si še naprej prizadeva za poenostavitev s kampanjo Italia Semplice ter z novim interoperabilnim sistemom za izmenjavo podatkov prek obstoječe platforme sistema „vse na enem mestu“ za podjetja, vendar je potrebna nadaljnja racionalizacija upravnih postopkov, pri čemer je treba graditi na interoperabilnosti obstoječih platform. Poleg tega upravne zmogljivosti po regijah ostajajo neenakomerne, z znatnimi ovirami na lokalni ravni, zlasti na jugu ter na področjih, kot so digitalizacija, sposobnost odločanja in upravljanje javnih financ, pa tudi med manjšimi in večjimi občinami. Bistveno je razviti celovito in strukturno strategijo upravnih zmogljivosti, ki bo temeljila na ukrepih iz načrta za okrevanje in odpornost ter kohezijske politike, vključno z nacionalnim programom glede zmogljivosti za izvajanje kohezijske politike. V tej strategiji bi lahko bilo zajetih več ukrepov iz načrta za okrevanje in odpornost, ki so se izkazali za učinkovite pri podpori lokalne uprave pri izvajanju projektov iz načrta za okrevanje in odpornost, hkrati pa bi se preprečilo povečevanje teritorialnih razlik. Na eni strani bolje opremljene regije nadgrajujejo izkušnje iz načrta za okrevanje in odpornost, na drugi strani pa bi regijam z manj sredstvi, zlasti na jugu, koristila dejavnejša in bolj ciljno usmerjena podpora osrednje uprave. Poleg tega bi bilo lahko koristno spodbujati oblike upravnega povezovanja, zlasti za manjše uprave, posebej na jugu.

(30) Italija v okviru načrta za okrevanje in odpornost izvaja celovit sveženj reform za povečanje učinkovitosti pravosodnih sistemov na civilnem, kazenskem, insolvenčnem in davčnem področju. Ustanovitev sodnih pisarn in digitalizacija sojenj, ki sodnikom zagotavljata organizacijsko in pravno podporo, sta prispevali k izboljšanju učinkovitosti sodišč. Vendar pa izzivi ostajajo. Čas, potreben za izdajo sodne odločbe v civilnih in gospodarskih pravdnih zadevah na prvostopenjskih sodiščih, se je leta 2024 podaljšal in ostaja med najvišjimi v EU. Leta 2024 se je skrajšal čas, potreben za odločitev v upravnih zadevah na prvi stopnji, vendar ostaja med najdaljšimi v EU. Institucionalizacija sodne pisarne ter okrepitev ukrepov za nadaljnje zmanjšanje obremenitve sodišč in povprečnega trajanja sojenj (na primer na preobremenjenih pravosodnih področjih, kot je mirovno sodišče) bi lahko skupaj z nadaljnjimi prizadevanji za odpravo pomanjkanja človeških virov (sodnikov in sodnega osebja) in popolno digitalizacijo pravosodnega sistema pripomogli k povečanju učinkovitosti sistema, tudi v skladu z zavezami Italije iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta.

(31) Zagotavljanje boljših okvirnih pogojev za konkurenco v več sektorjih ter povečanje konkurence tako *za* trg kot *na* trgu bi omogočila učinkovitejšo razporeditev virov, koristila potrošnikom ter privedla do večje konkurenčnosti in produktivnosti, s čimer bi privabili tudi nove naložbe. Italija je v okviru načrta za okrevanje in odpornost dosegla napredek v nekaterih pomembnih sektorjih, vključno z energetiko, prometom in lokalnimi javnimi storitvami, hkrati pa posodobila nacionalna pravila o nadzoru nad združitvami. Še vedno so potrebne nadaljnje zakonodajne pobude za: (i) zagotavljanje konkurenčnega razpisnega postopka za koncesije za distribucijo energije; (ii) promet, zlasti glede na celovito izvajanje reform na področju železnic, avtocest in pristanišč, ki pozitivno vplivajo na konkurenco, ter (iii) zdravstveno varstvo, zlasti z zagotavljanjem načel, ki imajo spodbujevalne učinke na konkurenco, ter odprtih in preglednih razpisov. Poleg tega bi odprti in pregledni razpisi za koncesije, ki se iztekajo, v različnih sektorjih (vključno z reguliranimi) zagotovili tekmovalnost trgov. S tem bi se povečal konkurenčni pritisk na obstoječe operaterje ter preprečilo, da bi se naložbe odlašale, prekinjale ali neupravičeno prelagale na potrošnike/uporabnike. Nazadnje regulativne ovire ovirajo trgovino z blagom znotraj EU, saj nacionalna pravila o pakiranju in označevanju nalagajo breme zagotavljanja skladnosti.

(32) Italija se zaradi svoje strukturne odvisnosti od drage proizvodnje električne energije iz plina spoprijema z enimi najvišjih cen električne energije v EU. To in zlasti visoko razmerje med ceno električne energije in plina pomeni ključno oviro za elektrifikacijo tako gospodinjstev kot industrije. Kljub znatnemu neizkoriščenemu potencialu je rast na področju obnovljivih virov energije prepočasna za doseganje ciljev do leta 2030: pospešitev uvajanja obnovljivih virov energije bi srednjeročno prispevala k znižanju cen električne energije. Nadaljnja podpora prek dražb na področju obnovljivih virov energije in shranjevanja ter popolno izvajanje reforme izdaje dovoljenj v okviru zakona Testo Unico, tudi na regionalni ravni, bi prispevala k doseganju tega cilja. Z namenom usklajevanja obdavčitve energije s cilji razogljičenja bi zmanjšanje in racionalizacija davkov in dajatev na električno energijo, vključno z davkom podobnimi dajatvami (oneri generali di sistema), zmanjšala obstoječe odvračilne dejavnike za elektrifikacijo, zlasti za podjetja in industrijo. Za uporabo večjih deležev obnovljivih virov energije so potrebne večje naložbe za okrepitev elektroenergetskega omrežja in zmanjšanje ozkih grl, pri čemer je treba omejiti vpliv na račune odjemalcev. To vključuje naložbe v čezmejne povezave in odpravljanje zamud pri priključitvi na distribucijska omrežja. Italija bi morala še naprej spodbujati prožnost brez fosilnih goriv, kot so mehanizmi za shranjevanje in prilagajanje odjema.

(33) Italija je izpostavljena znatnim gospodarskimi posledicami naraščajočih podnebnih tveganj, zlasti hidrogeoloških nevarnosti, in razpoložljivi kazalniki kažejo na to, da je delež škode zaradi naravnih nesreč v BDP med najvišjimi v EU. Čeprav je bil pri izvajanju nacionalnega načrta prilagajanja dosežen napredek z ustanovitvijo nacionalnega observatorija za prilagajanje podnebnim spremembam, je upravljanje politik prilagajanja podnebnim spremembam še naprej razdrobljeno med organi tako na centralni kot na lokalni ravni. Razpoložljive ocene kažejo, da bodo v prihodnjih desetletjih potrebne znatne naložbe za prilagajanje podnebnim spremembam. K učinkovitemu reševanju tega vprašanja bi lahko prispevalo usklajeno načrtovanje naložb v prilagajanje podnebnim spremembam in zmanjševanje hidrogeoloških tveganj. Čeprav je nedavna uvedba obveznega zavarovanja podjetij pred naravnimi nesrečami prispevala k odpravljanju vrzeli v zavarovalnem kritju za podnebna tveganja, bi bilo treba preučiti in uvesti pravične in cenovno dostopne rešitve za odpravo preostale vrzeli. Povečana pozidava tal še povečuje veliko dovzetnost za hidrogeološka tveganja. Zato bi lahko vse večja uporaba sonaravnih rešitev ob podpori nacionalnega popisa in bolj sistematičnega vključevanja v prostorsko načrtovanje predstavljala učinkovit protiukrep.

(34) Infrastrukturne pomanjkljivosti na področju gospodarjenja z vodo in ravnanja z odpadki, zlasti v južnih regijah, močno vplivajo na kakovost zagotavljanja lokalnih javnih storitev in na okolje, državljanom in italijanskemu gospodarstvu pa povzročajo znatne stroške oziroma izgubo prihodkov. Čeprav so bile v sektorjih ravnanja z odpadki in gospodarjenja z vodo ob podpori načrta za okrevanje in odpornost ter skladov kohezijske politike izvedene znatne naložbe, je pomembno ohraniti napredek pri odpravljanju infrastrukturnih vrzeli.

(35) Glede na ključno vlogo človeškega kapitala pri krepitvi konkurenčnosti in strateške avtonomije Unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice ukrepajo, da bi nujno rešile strukturne izzive, povezane s človeškim kapitalom, na področju spretnosti, izobraževanja in usposabljanja, ki ovirajo konkurenčnost. Specifična priporočila za Italijo za leto 2026 lahko prispevajo k izvajanju priporočila Sveta o človeškem kapitalu v Uniji.

(36) Strukturno nizka kakovost delovnih mest, vključno z nizkimi plačami, ter izzivi glede varnosti zaposlitve in poklicne poti ter enakosti spolov ostajajo velike ovire, ki zahtevajo odločno ukrepanje. Kljub nedavnim zvišanjem je Italija med državami članicami, v katerih so se realne plače od leta 2019 najbolj znižale. Na omejeno rast plač vpliva strukturno nizka rast produktivnosti, stagnacijo plač pa še dodatno zaostrujejo damping na podlagi pogodbenih pogojev, zamude pri podaljševanju pogodb ter omejena uporaba kolektivnega dogovarjanja na drugi ravni, zlasti med MSP in na jugu države. Kljub zmanjšanju zaradi zaostrovanja razmer na trgu dela ostaja delež zaposlenih za določen čas med najvišjimi v EU.- Italija ima še vedno enega največjih deležev neprostovoljnega dela s krajšim delovnim časom in pogodb za določen čas, kar nesorazmerno prizadene ženske, mlade in migrante. Prehodi iz začasnih zaposlitev v zaposlitve za nedoločen čas močno zaostajajo za povprečjem EU. Ukrepi in pobude za odpravo segmentacije trga dela ter podpiranje učinkovitih rezultatov kolektivnih pogajanj bi bili ključni za spodbujanje ustrezne rasti plač in izboljšanje splošne kakovosti delovnih mest. Udeležba žensk na trgu dela in stopnje njihove zaposlenosti, vključno z zaposlitvijo za krajši delovni čas, v primerjavi z moškimi izkazujejo največje vrzeli v EU. K temu prispevajo južne regije, za katere je značilna tudi najnižja pokritost z otroškim varstvom. Potrebe po dolgotrajni oskrbi se povečujejo, medtem ko zagotavljanje storitev temu ne sledi, zlasti v južnih regijah.- Čeprav je bil pri širitvi pokritosti z otroškim varstvom na nacionalni ravni dosežen znaten napredek, so potrebna nadaljnja prizadevanja za razširitev kakovostnega otroškega varstva in storitev dolgotrajne oskrbe v regijah z najnižjo pokritostjo, ob hkratnem zagotavljanju cenovne dostopnosti.-

(37) Razširjeno in naraščajoče neprijavljeno delo je treba še naprej obravnavati, da se spodbujata kakovost delovnih mest in lojalna konkurenca med podjetji, pri čemer je treba graditi na nedavnih reformah iz načrta za okrevanje in odpornost. Učinkovitost in upravne zmogljivosti inšpektorata za delo bi bilo treba okrepiti z izboljšanjem delovnih pogojev, namenjenih povečanju privlačnosti poklica, ter z nadaljnjo izmenjavo podatkov in usklajevanjem med organi, ki izvajajo inšpekcije. Najbolj prizadeti sektorji, kot sta delo v gospodinjstvu in kmetijstvo, bi imeli koristi od ciljno usmerjenih ukrepov, vključno s preventivnimi ukrepi. Obravnavati bi bilo treba izkoriščanje delovne sile, ki še posebej prizadene migrante, tudi z izboljšanjem dostopa do redne zaposlitve za osebe, ki so že v Italiji, ter z zagotavljanjem ustrezne zaščite in podpore žrtvam, pa tudi s preprečevanjem neustreznih stanovanjskih razmer, zlasti za delavce v kmetijstvu.

(38) Temeljne spretnosti odraslih ostajajo med najnižjimi v EU, makroekonomska neskladja v spretnostih so med največjimi, hkrati pa nizka in upadajoča udeležba odraslih v usposabljanju dodatno ovira razvoj človeškega kapitala ter s tem produktivnost. Italija je v zadnjih letih izvedla ustrezne reforme in vlagala v izobraževanje odraslih, zlasti v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost. Vendar so še vedno prisotne ovire pri usposabljanju, zlasti pri preusposabljanju in daljših programih usposabljanja. Na podlagi zanesljivega in stalnega ocenjevanja ter rezultatov v okviru aktivnih politik zaposlovanja in ukrepov usposabljanja, uvedenih v zadnjih letih, je treba integrirani sistem, ki zagotavlja podporo ob brezposelnosti, socialne storitve in usposabljanje, tudi po letu 2026 podpreti s trajnostnim financiranjem. Še naprej bi bilo treba zmanjševati ovire pri vključevanje v usposabljanje, tudi v poklicno izobraževanje in usposabljanje. Glede na velike regionalne razlike pri izobraževanju odraslih in rezultatih na področju zaposlovanja je bistveno bolje usmeriti aktivacijske ukrepe. Ključno je tudi izboljšati zbiranje podatkov o spretnostih in napovedovanje potreb po spretnostih. V zvezi s tem bi regionalnim observatorijem koristil nadaljnji razvoj nacionalnega integriranega sistema, ki usklajuje ponudbo spretnosti s potrebami ter temelji na lokalnih podatkih o trgu dela in uporabi orodij umetne inteligence. Model upravljanja za napovedovanje potreb po spretnostih in zagotavljanje spretnosti bi bilo mogoče okrepiti tako, da bi v njegovo središče postavili učinkovitost usposabljanja in zagotavljanje kakovosti ter poglobili sodelovanje med ponudniki usposabljanja, socialnimi partnerji in delodajalci, pri čemer bi se lahko oprli na primer na uspešne izkušnje v okviru sistemov Fondi Interprofessionali.

(39) Potrebna so nadaljnja prizadevanja za odpravljanje slabih in neenakomernih rezultatov izobraževanja v Italiji ter za izboljšanje zaposljivosti diplomantov s terciarno izobrazbo. Čeprav se je zgodnje opuščanje šolanja globalno znatno zmanjšalo, se učni rezultati niso vrnili na raven pred pandemijo in ostajajo slabi. Na jugu 46 % učencev ne dosega osnovne ravni znanja, pri prikrajšanih učencih pa je verjetnost slabših dosežkov približno trikrat večja kot pri njihovih bolj privilegiranih vrstnikih. V pomoč bi lahko bili večja osredotočenost na najslabše šole in ciljno usmerjeni ukrepi zanje, vključno s spodbudami za privabljanje izkušenih učiteljev, širitev rednega šolanja ob uporabi infrastrukturnih naložb iz Mehanizma za okrevanje in odpornost ter povečanje obsega uspešnih pobud, kot so Piano Estate, Agenda Sud in Agenda Nord. Učni načrti bi ob izkoriščanju naložb iz Mehanizma za okrevanje in odpornost imeli koristi od pristopa, ki temelji na spretnostih. Po začetnih pozitivnih rezultatih bo nadaljnja ocena pilotnega projekta reforme 4-letne srednje šole prav tako ključna za oblikovanje strukturne reforme izobraževalnega cikla. Ključno je tudi povečanje privlačnosti učiteljskega poklica. Na podlagi reforme učiteljskega poklica v okviru načrta za okrevanje in odpornost so potrebni stabilnejši pogoji zaposlitve za učitelje, ki niso na sistematiziranih delovnih mestih, jasnejša povezava med plačami, kvalifikacijami in uspešnostjo ter okrepljen strokovni razvoj in mobilnost. Delež 25–34-letnikov s terciarno izobrazbo v Italiji ter zaposljivost novih diplomantov ostajata med najnižjimi v EU, kar je posledica dolgega trajanja študija, visokih stopenj osipa, nizke donosnosti izobraževanja in velikih neskladij v spretnostih. Na podlagi prizadevanj v okviru načrta za okrevanje in odpornost, vključno s krepitvijo kompetenc na področju naravoslovja, tehnologije, inženirstva in matematike (STEM) ter digitalnih kompetenc in kompetenc, povezanih z umetno inteligenco, na vseh ravneh izobraževanja, so poleg prihodnje revizije učnih načrtov višjega sekundarnega izobraževanja potrebne nadaljnje reforme, vključno s približanjem italijanskega univerzitetnega sistema evropskim standardom, in sicer z omejitvijo brezplačnega ponavljanja izpitov, uvedbo minimalnih zahtev glede kreditnih točk in prisotnosti, zagotavljanjem financiranja s strani agencije ANVUR ([18])- glede na ocene predmetov in stopnje dokončanja študija ter razširitvijo usmerjanja pri prehodu iz sekundarne na terciarno raven in spodbujanja področij STEM (zlasti med ženskami). Vključevanje prečnih in v delo usmerjenih spretnosti v univerzitetne programe ter večja izpostavljenost učenju na delovnem mestu, zlasti v poklicnem izobraževanju in usposabljanju, pa tudi prek obveznih pripravništev na univerzitetni ravni, lahko pripomoreta k boljši zaposljivosti diplomantov ter bolje uskladita ponudbo spretnosti s potrebami trga dela.

([18]) ANVUR (Agenzia Nazionale di Valutazione del Sistema Universitario e della Ricerca) je italijanska nacionalna agencija za ocenjevanje univerzitetnega in raziskovalnega sistema.

(40) Dostop do zdravstvenega varstva v Italiji se je v zadnjih letih poslabšal, saj se čakalni seznami za javne zdravstvene storitve podaljšujejo, samoplačniški izdatki pa znatno presegajo povprečje EU; prisotni so tudi velike teritorialne razlike pri zagotavljanju zdravstvenega varstva in pomanjkanje zdravstvenega osebja. Izvajanje reforme teritorialnega zdravstvenega varstva iz leta 2022, katere cilj je reorganizacija teritorialnih zdravstvenih storitev z novimi zdravstvenimi ustanovami, bi se moralo nadaljevati tako, da se zagotovita dokončanje in začetek delovanja vseh novih ustanov (zdravstvenih domov skupnosti in bolnišnic skupnosti) na lokalni ravni, skupaj s strukturno integracijo zdravstvenega osebja v teh ustanovah, popolno uvedbo interoperabilnih digitalnih sistemov zdravstvenega varstva za zagotavljanje neprekinjene oskrbe med zdravstvenimi ustanovami ter trajnim financiranjem medicine na daljavo in oskrbe na domu. Reforma teritorialnega zdravstvenega varstva bi se morala izvajati v sinergiji z reformo bolnišnične oskrbe iz leta 2015, dopolniti pa bi jo bilo treba z dodatnimi ciljno usmerjenimi politikami, da bi se učinkovito zagotovil enakopraven dostop do zdravstvenega varstva na notranjih območjih Italije. Ključno je tudi odpravljanje pomanjkanja zdravstvenega osebja, zlasti z uporabo modela za načrtovanje potreb po zdravstvenem osebju za ocenjevanje in predvidevanje regionalne porazdelitve, usmerjanje naložb ter boljše oblikovanje politik na področju izobraževanja in usposabljanja strokovnjakov. Poleg tega bi bilo treba povečati privlačnost ključnih poklicev, zlasti medicinskih sester, zdravnikov splošne medicine in urgentnih zdravnikov, z boljšimi delovnimi pogoji, poklicnimi spodbudami, zagotovljeno varnostjo in pravnim varstvom ter kakovostnejšimi programi za specializacijo. Nazadnje bi bilo treba zagotoviti popolno izvajanje načrta za obvladovanje čakalnih seznamov, zlasti z odpravo pomanjkljivosti platforme za čakalne sezname, tudi z boljšimi mehanizmi za zbiranje podatkov, in s sprejetjem ustreznih odlokov, zlasti tistih, ki opredeljujejo potrebe po delovni sili ter določajo tehnične smernice za regionalne sisteme naročanja.

(41) Kljub nedavnim izboljšavam ostajajo tveganja revščine in socialne izključenosti v Italiji razmeroma velika, zlasti med otroki in družinami, medtem ko se teritorialne razlike povečujejo. Absolutna revščina je v zadnjih letih na zgodovinsko visoki ravni; leta 2024 je prizadela 8,4 % gospodinjstev, med njimi 13,8 % otrok. Regionalne razlike so izrazite, saj je število ljudi, ki jim grozi revščina ali socialna izključenost, na otokih približno štirikrat večje kot na severovzhodu. Vrzeli v socialni zaščiti, zlasti za delavce v netipičnih oblikah zaposlitve, samozaposlene, brezposelne in osebe zunaj trga dela, skupaj s stalnimi pomanjkljivostmi pri zagotavljanju osnovnih storitev še naprej prispevajo k velikemu tveganju revščine in socialne izključenosti. Kljub nekaterim pozitivnim učinkom prejemkov, ki temeljijo na prispevkih, je učinek socialnih transferjev, razen pokojnin, na zmanjšanje revščine manjši od povprečja EU in se je leta 2025 dodatno oslabil. Prenovljen sistem minimalnega dohodka (Assegno di Inclusione 2023) je zmanjšal ustreznost in pokritost, kar je bilo delno izravnano z reformami v letih 2025 in 2026. Čeprav gredo nedavna prizadevanja politik za podporo družinam v pravo smer, bi bilo za nadaljnje zmanjševanje revščine otrok dobro razširiti redno šolanje ter zagotoviti trajnostno financiranje šolskih menz, in sicer na podlagi infrastrukturnih naložb iz Mehanizma za okrevanje in odpornost ter v skladu s strategijo EU za boj proti revščini in evropskim jamstvom za otroke. Tudi brezdomstvo ostaja stalen in resen pojav, pri čemer obstaja veliko možnosti za izvajanje ukrepov za prednostno zagotavljanje stanovanj. Nazadnje ostajajo pomembni izzivi tudi pri zagotavljanju storitev socialne pomoči. K večji razpoložljivosti storitev in zmanjšanju teritorialnih neenakosti bi prispevali jasno določeni cilji glede storitev, okrepljeno spremljanje in boljše usklajevanje na nacionalni ravni ter ustrezno in predvidljivo financiranje. Obravnavanje teh izzivov bi prispevalo tudi k podpiranju navzgor usmerjene socialne konvergence v skladu z drugo fazo analize služb Komisije po državah na podlagi okvira za socialno konvergenco ([19]).

(42) Zaradi tesne medsebojne povezanosti gospodarstev držav članic euroobmočja in njihovega skupnega prispevka k delovanju ekonomske in monetarne unije je Svet leta 2026 priporočil, naj države članice euroobmočja ukrepajo, tudi v okviru svojih načrtov za okrevanje in odpornost, da bi izvedle priporočilo o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2026. Kar zadeva Italijo, priporočilo 1 prispeva k izvajanju prvega, drugega, tretjega in petega priporočila o euroobmočju, priporočilo 2 prispeva k izvajanju četrtega priporočila o euroobmočju, priporočilo 3 prispeva k izvajanju sedmega in desetega priporočila o euroobmočju, priporočilo 4 prispeva k izvajanju osmega priporočila o euroobmočju, priporočilo 5 prispeva k izvajanju sedmega priporočila o euroobmočju, priporočilo 6 pa prispeva k izvajanju petega priporočila o euroobmočju.

([19]) SWD(2026) 122 – Druga faza analize socialne konvergence po državah v skladu z okvirom za socialno konvergenco, 2026.

(43) Ob upoštevanju poglobljenega pregleda Komisije in njenih ugotovitev o obstoju neravnotežij so priporočila v skladu s členom 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011 izražena v priporočilih 1, 2, 3, 4 in 6. Politike iz priporočila 1 pomagajo odpravljati ranljivosti, povezane z javnim dolgom. Politike iz priporočil 1, 2, 3, 4 in 6 pomagajo odpravljati ranljivosti, povezane s šibko rastjo produktivnosti, s čimer se podpira potencialna rast BDP, posledično pa prispevajo tudi k obravnavi priporočila 1. Priporočila 1, 2, 3, 4 in 6 prispevajo k odpravljanju neravnotežij in izvajanju priporočila o ekonomski politiki euroobmočja za leto 2026 v skladu z uvodno izjavo 43 –

PRIPOROČA, da Italija v letih 2026 in 2027 ukrepa tako, da:

1. zagotovi, da bodo očiščeni odhodki v skladu s korektivno potjo, ki jo je Svet priporočil 21. januarja 2025, glede na odstopanje, ki ga je Komisija ugotovila za leto 2025 v zvezi s priporočeno zgornjo mejo očiščenih odhodkov; okrepi skupne odhodke za obrambo in varnostne odhodke ter pripravljenost, hkrati pa zagotovi vzdržnost dolga in učinkovito porabo ter postopno prilagodi proračun, da se ohranijo strukturno višji odhodki za obrambo; zagotovi, da so ukrepi, sprejeti za ublažitev učinka zvišanja cen energije, začasni, namenjeni zaščiti ranljivih gospodinjstev ali upoštevanju potreb energetsko intenzivnih podjetij, ohrani spodbude za prihranke energije in zagotovi, da so njihovi fiskalni stroški v skladu z zavezami iz fiskalnega okvira EU; še naprej izvaja sklop reform in naložb, na katerih temelji podaljšano prilagoditveno obdobje, kot je Svet priporočil 21. januarja 2025; v skladu s cilji fiskalne vzdržnosti dodatno prilagodi davčni sistem tako, da bo bolj podpiral trajnostno rast, hkrati pa zagotavljal pravičnost, tudi z nadaljnjim bojem proti davčnim utajam in zmanjšanjem preostalih davčnih izdatkov, vključno s tistimi, povezanimi z davkom na dodano vrednost in okolju škodljivimi subvencijami; posodobi katastrske vrednosti na podlagi zaveze iz srednjeročnega fiskalno-strukturnega načrta v okviru širšega pregleda stanovanjskih politik; okrepi prizadevanja za izboljšanje učinkovitosti in uspešnosti javnofinančnih odhodkov; obravnava demografske izzive, da bi ublažila njihove učinke na potencialno rast in vzdržnost pokojninskega sistema, tudi s privabljanjem in ohranjanjem visokokakovostne delovne sile ter s spodbujanjem udeležbe starejših na trgu dela, zlasti v južnih regijah;

2. zagotovi kontinuiteto reform in naložb, ki se izvajajo v okviru Mehanizma za okrevanje in odpornost; pospeši prizadevanja za izvajanje programov kohezijske politike, pri čemer se po potrebi opre na prerazporeditev v strateške prednostne naloge in prožnosti, dogovorjene v okviru vmesnega pregleda okvira kohezijske politike;

3. podpira raziskave in inovacije, med drugim s krepitvijo javnega naročanja inovativnih rešitev, nadaljnjim povečevanjem osredotočenosti univerz na komercializacijo raziskav ter poklicne poti raziskovalcev; spodbuja mobilizacijo prihrankov, širitev trgov kapitala ter rast in združevanje podjetij, tudi s podpiranjem vloge korporativnih in institucionalnih vlagateljev v tveganem in zasebnem kapitalu ter z olajševanjem novih uvrstitev delnic v trgovanje in izdajanja podjetniških obveznic; izvaja industrijsko strategijo, med drugim z namenom zmanjšanja teritorialnih razlik z racionalizacijo sedanjih ukrepov politike ter upoštevanjem ključnih infrastrukturnih projektov;

4. še poveča učinkovitost javne uprave in dodatno okrepi upravno zmogljivost, zlasti na lokalni ravni in na jugu; dodatno zmanjša zaostanke in čas, potreben za izdajo sodne odločbe v pravosodnem sistemu; odpravi preostale omejitve konkurence, tudi v prometnem sektorju in sektorju električne energije, ter obravnava preostale ovire za prosti pretok blaga;

5. pospeši elektrifikacijo in okrepi prizadevanja za uvajanje in shranjevanje energije iz obnovljivih virov, tudi s popolnim izvajanjem reform izdaje dovoljenj, zlasti na podnacionalni ravni, in naložbami v električno omrežje; še naprej obravnava tveganja, povezana s podnebjem, in ublaži njihov gospodarski učinek, med drugim z večjim institucionalnim usklajevanjem, sonaravnimi rešitvami in kritjem podnebnega zavarovanja; odpravi preostale neučinkovitosti pri gospodarjenju z vodo in ravnanju z odpadki z zmanjšanjem infrastrukturnih vrzeli, zlasti v južnih regijah;

6. še naprej spodbuja kakovost delovnih mest z nadaljnjim zmanjševanjem segmentacije trga dela ter podpiranjem učinkovitih rezultatov kolektivnih pogajanj in ustreznih plač; podpira udeležbo na trgu dela, tudi z izboljšanjem aktivnih politik trga dela in dostopa do cenovno dostopnih in kakovostnih storitev oskrbe, ob tem pa upošteva teritorialne razlike; nadaljuje boj proti neprijavljenemu delu; še naprej spodbuja poklicno izobraževanje in usposabljanje ter izobraževanje odraslih, tudi s krepitvijo usposabljanja na delovnem mestu in zbiranja podatkov o znanjih in spretnostih; izboljša rezultate izobraževanja, pri čemer se osredotoča na temeljne spretnosti, in ustreznost terciarnega izobraževanja za potrebe trga dela; izboljša pravočasen dostop do cenovno dostopnega zdravstvenega varstva, tudi z odpravljanjem pomanjkanja v ključnih zdravstvenih poklicih; dodatno izboljša pokritost in ustreznost socialne zaščite ter dostop do socialnih storitev za osebe v ranljivih položajih, zlasti za otroke, ob hkratnem ohranjanju fiskalne vzdržnosti.

V Bruslju, 10. julija 2026

Za Svet

predsednik

S. HARRIS